

Оніщенко М.Л.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління та фінансово-економічної безпеки
Трофименко А.В., магістрант
ННІ БТ Сумського державного університету «УАБС»
м. Суми, Україна

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Summary. The paper defines the concept financial strategy of the entity and its structure (the concept of equity and debt capital). Analyzed the correlation of elements of the capital in various sectors.

Keywords: financial strategy, strategic management, capital, loan capital, industries.

Анотація. У роботі розкрито поняття фінансової стратегії суб'єкта господарювання та її складових (поняття власного та позикового капіталу). Проаналізовано співвідношення елементів у загальному обсязі капіталу в різних галузях.

Ключові слова: фінансова стратегія, стратегічне управління, капітал, позиковий капітал, галузі.

Постановка проблеми. Функціонування підприємства в умовах ринкової економіки не зважаючи на такі характеристики, як форма власності, організаційно-правовий статус і галузева приналежність прямо залежить від обраних стратегій. Основоположним етапом в процесі управління підприємством є формування та ефективна імплементація його фінансової стратегії, яка буде здатна задовольнити цілі підприємства. Адже від збалансованого формування та використання власних та позикових коштів залежить фінансова стійкість підприємства.

Мета роботи. Визначити поняття фінансової стратегії управління підприємством та розглянути складові її структури. Дослідити співвідношення власного та позикового капіталу у різних галузях.

Виклад основного матеріалу. Фінансова стратегія визначається своєю належністю до одного з видів функціональної стратегії. Це зумовлено охопленням лише одного напрямку діяльності підприємства, а процес її розробки є пріоритетним завданням фінансового менеджменту.

Рівень значущості фінансової стратегії на підприємстві визначається впливом на реалізацію стратегій всіх рівнів. Вона координує та інтегрує зусилля функціональних підрозділів у процесі формування та реалізації всього стратегічного набору підприємства та його функціональних стратегій, зокрема.

Формування стійкої фінансової стратегії є визначальною функцією стратегічного управління, яка передбачає охоплення всіх сфер діяльності підприємства. Варто зазначити, що окрім цього, лише комплексне врахування альтернативних варіантів розвитку фінансових аспектів діяльності та всіх форм фінансових відносин підприємства надає об'єктивну перспективу росту його ринкової вартості у розрізі довгострокових відносин.

Фінансова стратегія – узагальнений план підприємства, де визначаються його фінансові потреби та результати, а також вибір альтернативних джерел фінансування для мінімізації вартості капіталу та максимізації прибутку. Оскільки, як зазначено вище, фінансова стратегія визначає напрямок розвитку підприємства на тривалий час (до 3 років), то її найважливішим завданням є детермінація обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення ефективної господарської діяльності підприємства [http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek7-3-2010-PDF/239-247.pdf].

Дана стратегія має пряму залежність від капіталу, який являється основоположною категорією на будь-якому підприємстві. Він відображає фінансові ресурси підприємства, які приносять дохід [2].

Склад та структура капіталу мають прямий вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання і, як наслідок, знаходять відображення в основних коефіцієнтах, що характеризують його діяльність (рентабельність, платоспроможність тощо). Одним з найбільш суперечливих питань стратегічного управління та оцінки є поняття оптимальної структури капіталу

(співвідношення власних та позикових коштів, що використовуються підприємством у процесі його функціонування), що визначає всю концепцію фінансової стратегії.

Кожен суб'єкт господарювання має свої особливості, тому визначити єдиний підхід до вибору фінансової політики та стратегії неможливо. Необхідно зважати на ряд суб'єктивних та об'єктивних факторів, які мають безпосередній вплив. Так, склад капіталу залежить від того, в якій сфері він функціонує: виробнича, торгово-посередницька, фінансова тощо.

У виробничій сфері оборотний капітал направляється в оборотні виробничі фонди. Наприклад, на промислових підприємствах станом на 01.01.2015 у структурі капіталу переважав позиковий капітал (958,459 млн.грн.) порівняно з власним (579,218 млн.грн.), що пояснюється значною трудомісткістю, складністю виробничих процесів та тривалістю виготовлення продукції, тобто загальною фондомісткістю галузі.

Фінансова та страхова діяльність також демонструє співвідношення майже 1:1 – (134,360 млн.грн.) залучених коштів та (128,436 млн.грн.) власних, що свідчить про баланс між власним і позиковим фінансуванням.

Для легкої та харчової промисловості характерною особливістю є високий рівень матеріаломісткості продукції. Отже, високою є питома вага оборотних коштів у запасах сировини й основних матеріалів.

Підприємство через простоту залучення використовує переважно власний капітал, має найвищу фінансову стійкість (коефіцієнт автономії – одиниця), але обмежені темпи розвитку (оскільки не може забезпечити формування додаткового обсягу активів за сприятливої кон'юнктури ринку) та не створює приріст фінансової рентабельності активів за рахунок ефекту фінансового левериджу [4].

Підприємства в галузі операцій з нерухомим майном мають переважаючий позиковий капітал (210,077 млн. грн.) та (40,629 млн. грн) власного капіталу. Адже високий рівень позикового капіталу на вітчизняних підприємствах в переважній більшості спричинений високим рівнем

кредиторської заборгованості, що є індикатором використання торгівельного кредиту в якості ресурсу фінансування діяльності.

У разі значного використання позикового капіталу існує небезпека появи фінансових ризиків в господарській діяльності – зниження фінансової стійкості, платоспроможності, банкрутства підприємства та висока залежність вартості позичок від коливань кон'юнктури фінансового ринку.

Отже, висловлення загальної думки щодо оптимального співвідношення власного та позикового капіталу, а отже і щодо фінансової стратегії для всіх підприємств, буде некоректним. Певну тенденцію можна встановити лише у розрізі галузей, але разом з тим, навіть окреме підприємство на різних етапах своєї діяльності має у розпорядженні різний склад і структуру капіталу (на етапі становлення - фінансується за рахунок власних або позикових засобів, в процесі подальшого розвитку - з'являється зароблений власний капітал у вигляді прибутку, неорганізований позиковий капітал). Тож, не дивлячись на джерела фінансування, забезпечення достатніми обсягами фінансових ресурсів є однією з найважливіших умов досягнення цілей та завдань, передбачених фінансовою стратегією підприємства.

Висновки. Роль фінансових ресурсів важлива на усіх рівнях управління (стратегічному, тактичному, оперативному), однак вирішальна - при визначенні стратегічного напрямку розвитку.

Тобто, розглядаючи капітал, в першу чергу варто проаналізувати загальну потребу підприємства в ньому, зважаючи на особливості галузі, оптимальний обсяг та склад. Адже ці критерії мають безпосередній вплив на визначення фінансового орієнтиру у вигляді стратегії. В результаті аналізу виявляється, який з видів оптимізації структури капіталу необхідно застосувати для підприємства. Так, прослідковується чітка тенденція для галузей інформації та телекомунікації, торгівлі, операцій з нерухомим майном, у структурі капіталу яких переважають поточні зобов'язання. Фінансовий сектор та сільське господарство показали збалансоване відношення власного та позикового капіталу, галузь промисловості, в свою чергу, має переважно власний капітал.

Тобто, доцільним є знаходження оптимальної структури капіталу, яка б найкраще задовольняла вимоги галузі та максимізувала комплексний інтегральний показник.

Література:

1. Власний капітал за видами економічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрану.
2. Кравченко О.В. Стратегічний аналіз: конспект лекцій.– Суми: УАБС, 2005. – 66 с.
3. Оптимізація структури капіталу підприємства - об'єктивна необхідність її управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_4_2011_11_15_16/optimizacija_strukturi_kapitalu_pidpriemstva_ob_ektivna_neobkhdnist_jiji_upravlinnja_m/6-1-0-109. – Назва з екрану.
4. Оптимізація структури капіталу підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Economics/3_84760.doc.htm. – Назва з екрану.